

Guía Docente				
Datos Identificativos				2022/23
Asignatura (*)	Mercado de Trabajo na Perspectiva Histórica		Código	650G01038
Titulación	Grao en Ciencias Empresariais			
Descritores				
Ciclo	Período	Curso	Tipo	Créditos
Grao	1º cuatrimestre	Cuarto	Optativa	6
Idioma	Galego			
Modalidade docente	Presencial			
Prerrequisitos				
Departamento	Economía			
Coordinación	Vilar Rodriguez, Margarita	Correo electrónico	margarita.vilar.rodriguez@udc.es	
Profesorado	González López, Tamara Vilar Rodriguez, Margarita	Correo electrónico	tamara.gonzalez.lopez@udc.es margarita.vilar.rodriguez@udc.es	
Web				
Descrición xeral	Análise das características e funcionamento interno do mercado de traballo cunha perspectiva histórica, prestando especial atención ao da economía española. Estudaranse, entre outros, aspectos teóricos, históricos, conceptuais, metodolóxicos e institucionais, tendo en conta que o traballo non só representa unha peza fundamental da función de produción senón tamén unha parte esencial das estruturas sociais, a distribución do valor económico creado e a transmisión do recoñecemento colectivo cunha visión de longo prazo.			

Competencias do título	
Código	Competencias do título
A1	CE1 - Aprender a aprender, por exemplo, cómo, cándo, ónde novos desenvolvementos persoais son necesarios.
A3	CE3 - Comprender detalles do funcionamento empresarial, tamaño de empresas, rexións xeográficas, sectores empresariais, vinculación con coñecemento e teorías básicas.
A5	CE5 - Comprender a tecnoloxía nova e existente e o seu impacto para os novos/futuros mercados.
A9	CE9 - Comprender os principio éticos, identificar as implicacións para as organizacións empresariais, deseño de escenarios.
A11	CE11 - Definir criterios de acordo de cómo unha empresa é definida e vincular os resultados coa análise do entorno para identificar perspectivas.
A17	CE17 - Identificar o impacto dos elementos micro e macroeconómicos na organización empresarial.
A19	CE19 - Identificar novos desenvolvementos de organizacións empresariais para afrontar con éxito o entorno cambiante.
A20	CE20 - Identificar e operar o software adecuado. Diseñar e implementar sistemas de información.
A21	CE21 - Identificar e utilizar as ferramentas adecuadas de matemáticas e estatística.
A22	CE22 - Planificar e xestionar os recursos humanos das organizacións.
A24	CE24 - Derivar dos datos información relevante imposible de recoñecer por non profesionais.
B1	CB1 - Que os estudantes demostrasen posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeneral, e se adoita encontrar a un nivel que, se ben se apoia en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
B2	CB2 - Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ao seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
B3	CB3 - Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
B4	CB4 - Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solucións a un público tanto especializado como non especializado.
B5	CB5 - Que os estudantes desenvolvesen aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.

B6	CG1 - Que os estudantes formados sexan profesionais versátiles, capacitados tanto de iniciar o seu propio negocio como de desempeñar labores de deseño, planificación, organización, xestión, asesoramento e avaliación nas áreas e departamentos contables, financeiros e fiscais de organizacións empresariais, con especial referencia ás pequenas e medianas empresas.
B7	CG2 - Que os estudantes posúan unha elevada capacitación metodolóxica de xestión e tratamento da información que lles proporcione vantaxes competitivas, non só no seu labor profesional, senón nunha sociedade global en permanente transformación. Para iso, o Grao debe estar dotado dun axeitado nivel de interdisciplinabilidade, transversalidade e integración nas súas materias.
B8	CG3 - Que os estudantes presten especial atención aos cambios que, tanto en conceptos, coma en metodoloxía ou en aplicacións, implican no mundo empresarial as novas tecnoloxías da información e as comunicacións. Así mesmo deben poder obter e actualizar os coñecementos específicos que teñan como base a aparición de novas leis e regulamentos que afecten ao mundo fiscal, financeiro ou contable.
B9	CG4 - Que os estudantes integren a aprendizaxe na súa vida e no seu labor profesional, a través da metodoloxía de ensino que lles achega o Grao, o cal lles proporciona unha formación básica xeral que servirá como puntal para a formación continua ao longo da vida.
B10	CG5 - Que os estudantes teñan unha perspectiva integral e destreza no manexo dos conceptos, técnicas e ferramentas empregados en cada unha das diferentes áreas funcionais, con especial referencia ás contables, financeiras e fiscais da empresa; así como entender as relacións que existen entre elas e cos obxectivos xerais da organización. Todo iso tendo en conta os principios de sustentabilidade e responsabilidade social das mesmas.
B11	CG6 - Que os estudantes saiban identificar e anticipar oportunidades, asignar recursos, organizar a información, realizar asesoramento fiscal e contable, control orzamentario, xestión de tesouraría, auditorías de contas e temas concursais (suspensións de pagamentos e quebras), tomar decisións en condicións de incerteza e avaliar resultados.
B12	CG7 - Que os estudantes sexan capaces de liderar proxectos nas áreas de valoración da empresa, de dirección estratéxica e financeira; deben poder entender a información contable das empresas co fin de obter conclusións e realizar predicións tanto sobre rendementos coma sobre riscos futuros.
B13	CG8 - Que os estudantes identifiquen os requisitos legais da información financeira aos que a empresa debe enfrontarse.
B14	CG9 - Que os estudantes manifesten respecto aos dereitos fundamentais e de igualdade entre homes e mulleres, o respecto e a promoción dos Dereitos Humanos e os principios de igualdade de oportunidades, non discriminación e accesibilidade universal das persoas con discapacidade.
C1	CT1 - Expresarse correctamente, tanto de forma oral coma escrita, nas linguas oficiais da comunidade autónoma.
C2	CT2 - Dominar a expresión e a comprensión de forma oral e escrita dun idioma estranxeiro.
C3	CT3 - Utilizar as ferramentas básicas das tecnoloxías da información e as comunicacións (TIC) necesarias para o exercicio da súa profesión e para a aprendizaxe ao longo da súa vida.
C4	CT4 - Desenvolverse para o exercicio dunha cidadanía aberta, culta, crítica, comprometida, democrática e solidaria, capaz de analizar a realidade, diagnosticar problemas, formular e implantar solucións baseadas no coñecemento e orientadas ao ben común.
C5	CT5 - Entender a importancia da cultura emprendedora e coñecer os medios ao alcance das persoas emprendedoras.
C6	CT6 - Valorar criticamente o coñecemento, a tecnoloxía e a información dispoñible para resolver os problemas cos que deben enfrontarse.
C7	CT7 - Asumir como profesional e cidadán a importancia da aprendizaxe ao longo da vida.
C8	CT8 - Valorar a importancia que ten a investigación, a innovación e o desenvolvemento tecnolóxico no avance socioeconómico e cultural da sociedade.

Resultados da aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias do título		
	A1	B9	
Apreciar o papel desempeñado polos factores económicos e os factores institucionais nos procesos de desenvolvemento económico	A3 A17		
Coñecer e entender a realidade económica internacional e española, as súas transformacións no longo prazo, os sectores produtivos, e as institucións económicas e a súa evolución	A1 A3 A11 A17 A22	B3 B7	

Establecer comparacións entre os diferentes mercados de traballo ao longo do tempo e dos países	A11 A19		
Apreciar como as diferenzas nos ámbitos culturais, legais, políticos, sociais... etc afectaron ao funcionamento dos mercados de traballo e os dereitos dos traballadores e o seu benestar.	A11 A19		
Axudar a entender a orixe e persistencia das desigualdades socio-económicas entre os diferentes países	A3		C6 C8
Mostrar a existencia dunha realidade laboral plural, diversa e dinámica, que non pode aprenderse cunha teoría ou un modelo universal			C4
Comprender como o factor traballo reaccionou ante os cambios nos mercados, as tecnoloxías e as institucións dende unha perspectiva de longo prazo	A3 A5 A11 A17	B8	C7
Capacidade de expresión, oral e escrita		B1 B4 B5	C1 C2
Capacidade de busca, selección e elaboración de información	A24	B13	C6
Capacidade de aplicación dos coñecementos adquiridos a través da interpretación do material estatístico, gráfico e documental		B2 B10	C3 C6
Destreza na aplicación de técnicas cuantitativas para o tratamento de repertorios estatísticos	A1		C4
Avaliar o comportamento, a cultura e a estratexia das empresas	A20 A21 A24	B11	
Estimular o desenvolvemento do afán de superación e liderado, favorecendo a capacidade de convicción e de aceptación dos puntos de vista dos demais	A21		
Potenciar a creatividade e a innovación		B6 B12	C1 C4 C6
Fomentar a iniciativa persoal e emprendedora			C5 C7
Asumir responsabilidades á hora de lograr unha aprendizaxe e un desenvolvemento persoal e profesional (Planificación do Desenvolvemento Persoal)	A1		C3 C7
Contribuír ao recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade		B14	C4
Facilitar o desenvolvemento dun compromiso ético	A9		C4
Comprender a evolución do mercado de traballo desde unha perspectiva de xénero		B14	C6 C8

Contidos	
Temas	Subtemas
TEMA 1. El papel del mercado de trabajo en la economía y en la empresa, ¿reflexionamos en el punto de partida?	-
TEMA 2. Aspectos metodolóxicos e conceptuais do mercado de traballo	-
TEMA 3. Evolución histórica do mercado de traballo: unha perspectiva crítica	-
TEMA 4. O mercado de traballo na economía española: peculiaridades, tendencias e transformacións	-
TEMA 5. O emprego de calidade: núcleo de desenrolo económico "sano", ¿reflexionamos no punto final?	-

Planificación

Metodoloxías / probas	Competencias	Horas presenciais	Horas non presenciais / traballo autónomo	Horas totais
Actividades iniciais	A5 A9 B8 B13 C7	1	1	2
Sesión maxistral	A3 A11 A17 A22 B6 B10 B14	17	28	45
Presentación oral	C1 C2	6	6	12
Lecturas	A1 C5 C8	0	14	14
Obradoiro	A20 B1 B4 B5 B9 B11 C3 C4 C6	10	6	16
Proba mixta	A1 A3 A5 A9 A11 A17 A19 A21 A22 A24 B2 B3 B4 B6 B7 B8 B9 B10 B11 B12 B13 B14 C1	6	51	57
Atención personalizada		4	0	4

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientativo, considerando a heteroxeneidade do alumnado

Metodoloxías	
Metodoloxías	Descrición
Actividades iniciais	A profesora presentará a materia ao estudante e, se fose o caso, avaliará os seus coñecementos previos
Sesión maxistral	A profesora explicará contenidos básicos da materia
Presentación oral	O/A estudante deberá expor oralmente o progreso das distintas partes do traballo a realizar durante o curso. Este proceso tamén servirá para compartir dúbidas e aprender a realizar o futuro traballo fin de grao. Ao final do curso asignaranse sesións específicas para a exposición oral do traballo completo do curso por parte de cada alumno.
Lecturas	O/A estudante realizaraas sobre aspectos do temario da materia. A profesora seleccionará lecturas específicas para o seu traballo e debate na aula.
Obradoiro	Estes obradoiros servirán para comentar as lecturas programadas ou calquera contido do curso. Nestes obradoiros exporanse e comentaranse os pasos a seguir para desenvolver o traballo do curso. Poderán ser obxecto de seminarios, debates ou posta en común.
Proba mixta	Proba escrita sobre os coñecementos teóricos e prácticos adquiridos sobre a materia. Trátase dos exames oficiais da materia, durante os períodos de exames.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Presentación oral Obradoiro	<p>O alumnado pode recibir unha atención personalizada para resolver as súas dúbidas sobre a materia e reforzar a súa aprendizaxe autónoma mediante o seguimento e supervisión das diferentes actividades programadas. Esta atención realizarase presencialmente no despacho (previa solicitude), mediante titorías programadas coa aplicación Teams ou a través do correo electrónico institucional.</p> <p>A atención completárase con 4 horas de titorías en grupo reducido que terán unha periodicidade mensual (aprox. 1 titoría dunha hora ao mes) e que se realizarán a través da aplicación Teams. As datas exactas de celebración acordaranse segundo a dispoñibilidade horaria do alumnado e profesorado ao comezo do curso académico.</p>

Avaliación			
Metodoloxías	Competencias	Descrición	Cualificación

Proba mixta	A1 A3 A5 A9 A11 A17 A19 A21 A22 A24 B2 B3 B4 B6 B7 B8 B9 B10 B11 B12 B13 B14 C1	Unha ao final do curso. Realizarase en período de exames	30
Presentación oral	C1 C2	Valorarase o traballo ao longo do curso; o cumprimento da axenda de traballo; o seu grao de dificultade, o dominio do tema e a habilidade na comunicación oral.	50
Obradoiro	A20 B1 B4 B5 B9 B11 C3 C4 C6	Varios ao longo do curso, sobre as lecturas programadas. Valorarase en gran medida o esforzo persoal e a aprendizaxe continua. A súa avaliación comprende a lectura previa correspondente.	20

Observacións avaliación

Normativa de avaliación:

Queda prohibido acceder á aula de exames/probas con calquera dispositivo que permita a comunicación co exterior e/ou o almacenamento de información.

É necesario que cada alumno que desexe realizar as probas se identifique correctamente co DNI na aula na que se vaia realizar a proba.

A cualificación de non presentado corresponde ao alumno cando só participe en actividades que teñan unha ponderación inferior ao 20% da cualificación final, con independencia da cualificación acadada.

Alumnado con recoñecemento de dedicación parcial e exención académica de exención de asistencia: agás as datas aprobadas pola Xunta de Facultade para a proba obxectiva final, acordarase ao comezo do curso un calendario específico compatible coa súa dedicación para o resto do curso. actividades.sempre que ese calendario estea integrado na franxa horaria lectiva da clase desta materia. O alumno que se atope nestas circunstancias deberá poñerse en contacto co seu profesorado vía correo electrónico antes do 5 de outubro de 2022.

Para a segunda oportunidade e a convocatoria avanzada mantéñense as cualificacións da avaliación continua (obradoiros, exposición oral) obtidas no primeiro cuatrimestre, que se sumarán á nota da segunda oportunidade ou do exame avanzado, segundo corresponda. Non obstante, se así o desexa, o alumno poderá substituír a cualificación da avaliación continua (exposición oral e obradoiro = 70% da nota) pola realización de dúas probas complementarias ao exame: unha sobre o contido dalgunhas das lecturas traballadas na clase (35% da nota final) e outra consistente na análise dunha táboa ou gráfico con datos sobre algunha parte dos contidos desenvolvidos na clase (35% da nota final). No caso de optar por esta segunda posibilidade, a nota obtida substituirá en todo caso (sexa superior ou inferior) á nota obtida no curso nas dúas actividades de avaliación continua mencionadas (exposición oral e obradoiro).

Normativa de avaliación:

Outras observacións:

Para aprobar a materia, o alumno deberá obter polo menos 50 puntos sobre un total de 100.

O alumnado debe consultar a plataforma virtual da materia (moodle), onde os seus profesores colocan a información máis relevante sobre a mesma, e con frecuencia. Ademais, os estudantes deben cargar unha foto actualizada no seu perfil de moodle para a identificación adecuada.

Recoméndase a asistencia dende o primeiro día.

Aqueles alumnos que non poidan asistir ás probas do curso con motivo debidamente xustificado (xustificado cos certificados correspondentes para os supostos contemplados pola normativa académica -caso de enfermidade ou accidente, por exemplo-), poderán realizar a mesma noutra ocasión en que se comunicadas tendo en conta o disposto na normativa académica

A entrega dos traballos documentais que se realicen nesta materia solicitarase en formato pdf a través da plataforma Moodle nas condicións que o profesorado indicará ao comezo do curso.

Cada obradoiro terá unha avaliación única para cada alumno que o realice. O conxunto deste tipo de actividades pesa un 20% na cualificación final.

Así mesmo, establecerase unha data para a presentación dos traballos orais antes do 30 de setembro de 2022 ao final do cuatrimestre, que tamén será única para cada alumno, salvo causa xustificada.

Fontes de información

Bibliografía básica

Bibliografía Addison, J.T. y Welfens, P. J. (1998). Labor markets and social security: wagecosts, social security financing and labor market reforms in Europe. Berlin: Springer. Aizpuru, M. y Rivera, A. (1994). Manual de historia social del trabajo. Madrid: Siglo XXI. Aldcroft, D. H. (2003). Historia de la economía europea, 1914-2000. Barcelona: Crítica. Alonso Benito, L. E. (1999). Trabajo y ciudadanía. Estudios sobre la crisis de la sociedad salarial. Madrid: Editorial Trotta. Alonso Olea, M. (1987). De la servidumbre al contrato de trabajo. Madrid: Tecnos. Alvira, R. et al. (2003). Sociedad del trabajo y sociedad del conocimiento en la era de la globalización. Madrid: Prentice Hall. Ambrosius, G. y Hubbard, W. H. (1992). Historia social y económica de Europa en el siglo XX. Madrid: Alianza. Arenas Posadas, C. (2003). Historia Económica del Trabajo (Siglos XIX y XX). Madrid: Tecnos. Arostegui, J., Buchrucker, C. y Saborido, J. (2002). El mundo contemporáneo. Historia y problemas. Barcelona: Crítica. Auer, P. (ed.) (2001). Changing labour markets in Europe: the role of institutions and policies. Geneva: International Labour Office. Babiano Mora, J. (1995). Emigrantes, cronómetros y huelgas. Un estudio sobre el trabajo y los trabajadores durante el franquismo (Madrid, 1951-1977). Madrid: Siglo XXI. Babiano Mora, J. (1998). Paternalismo industrial y disciplina fabril en España (1938-1958). Madrid: CES. Baldwin, P. (1992). La política de solidaridad social. Bases sociales del Estado del bienestar europeo, (1875-1975). Madrid: MTSS. Borderías, C. y López Guallar, P. (2001). La teoría del salario obrero y la subestimación del trabajo femenino en Ildelfonso Cerdà. Barcelona: Ayuntamiento de Barcelona. Borderías, C. (2007). Género y políticas del trabajo en la España contemporánea: 1836-1936. Barcelona: Universitat de Barcelona. Borderías, C. (2009). La historia de las mujeres: perspectivas actuales. Barcelona: Asociación Española de Investigación en Historia de las Mujeres, Icaria. Carreras, A. y Tafunell, X. (2004). Historia económica de la España contemporánea. Barcelona: Crítica. Castillo, S., et al. (eds.) (2007). Estados y relaciones de trabajo en la Europa del siglo XX. Madrid: Fundación Largo Caballero y Editorial Cinca. Comín, F., Hernández, M. y Llopis, E. (eds.) (2005). Historia económica mundial. Siglos X-XX, Barcelona, Crítica. Coriat, Benjamín (1982). El taller y el cronómetro. Ensayo sobre el taylorismo, el fordismo y la producción en masa. Madrid: Siglo XXI. Cruz Artacho, S. Y Ponce Alberca, J. (coord.) (2011). El mundo del trabajo en la conquista de las libertades, Universidad de Jaén, Jaén. Cruz, R. Y Pérez Ledesma, M. (1997). Cultura y movilización en la España contemporánea. Madrid, Alianza Editorial. De La Calle, M.D. y Redero San Román, M. (eds.) (2008). Movimientos sociales en la España del siglo XX. Eds. Universidad de Salamanca. De la Torre, J. y Sanz Lafuente, G. (eds.) (2009). Migraciones y coyuntura económica del franquismo a la democracia. Zaragoza: Pressas Universitarias de Zaragoza. Dunlop, J. T. (1978). Los sistemas de relaciones laborales. Madrid. MTSS. Dunlop, John T. Walter Galenson (1985). El Trabajo en el siglo XX. Madrid: Ministerio de Trabajo y Seguridad Social. Ehmer, J. C. L. (2009). The idea of work in Europe from antiquity to modern times. Farnham: Ashgate. Espina, Á. (1982). ¿La participación femenina en la actividad económica. El caso español?. En Conde, R. (Comp.): Familia y cambios social en España, pp. 283-349. Madrid: Centro de Investigaciones Sociológicas. Espina, Á. (2005). ¿¿Existe un modelo europeo de empleo? El proceso de Luxemburgo?, Boletín ICE, 820, pp. 123-167. Fernández Fernández, M. y Montuega Gómez, V. (coord..) (2009). El mercado de trabajo en España: otros aspectos relevantes. Santiago de Compostela: Lóstrego. Fina Sanglas, L. (2001). Mercado de trabajo y políticas de empleo. Madrid: CES. Fina Sanglas, L., González de Lena, F. y Pérez Infante, J. I. (2001). Negociación colectiva y salarios en España. Madrid: CES. Gallego Abaroa, E. (2010). Historia breve del mercado de trabajo: de los orígenes a J. M. Keynes. Madrid: Ecobook. Gálvez Muñoz, L. (2006). ¿Los mercados de trabajo en la España del siglo XX?. En González Enciso, A. y Matés, J. M. (coord.): Historia Económica de España, pp. 833-858. Barcelona: Ariel. Gálvez Muñoz, L. (2010). ¿Paro sin seguro de desempleo: la lucha contra la desocupación durante el primer franquismo (1939-1961)?, Revista de la Historia de la Economía y de la Empresa, 4, pp. 251-284. Gálvez Muñoz, L. y Rodríguez Modroño, P. (2005). ¿Rigidez y flexibilidad en los mercados de trabajo en España. Una visión de largo plazo?, Temas Actuales de Economía, 1, pp. 199-234. García, G. y Ródenas, C. (1999). ¿Mercado de trabajo?. En García Delgado, J. L. (dir.): Lecciones de economía española, pp. 277-305. Madrid: Civitas. Gómez, S., Contreras, I. y Gracia, M. D. (2009). Las reformas laborales en España y su impacto real en el mercado de trabajo en el período 1985-2008. Navarra: IESE. González Moreno, B. (2002). El estado social: naturaleza jurídica y estructura de los derechos sociales. Madrid: Civitas. Hepple, B. (ed.) (2004). The transformation of labour law in Europe: a comparative study of 15 countries, 1945-2004. Oxford: Hart Publishing. Hobsbawm, E. (2005). Historia del siglo XX (1914-1991). Barcelona: Crítica. Hobsbawm, E.J. (1987). El Mundo del trabajo estudios históricos sobre la formación y evolución de la clase obrera. Barcelona : Crítica. Lind, J., Knudsen, H. y Jørgensen, H. (eds.) (2004). Labour and employment regulation in Europe. Brussels: Peter Lang. Van der Linden, M. (2006). Historia transnacional del trabajo. Valencia:

Centro Francisco Tomás yValiente. Malo de Molina, J. L. (1984). El mercado de trabajo y la estructura salarial el caso español, 1963-1975. Madrid: Ministerio de Trabajo y Seguridad Social Malo de Molina, J. L. (1993). ¿Mercado de trabajo: empleo y salarios. Distorsiones y ajustes?. En García Delgado, J. L. (dir.): España, Economía, pp. 1149-1178. Madrid: Espasa-Calpe. Malo, M. A. (2005). ¿La evolución institucional del despido en España: una interpretación en términos de un accidente histórico?, Revista de Historia Económica, XXIII (1), pp. 83-115. Maluquer, J. y Llonch, M. (2005). ¿Trabajo y relaciones laborales?. En Carreras, A. y Tafunell X. (coord.): Estadísticas Históricas de España. Siglos XIX y XX, pp. 115-1246. Madrid: Fundación BBVA. Manzaneres Martínez, D. A. y Martínez Soto, A. P. (1999). Historia social y económica contemporánea. Murcia: Universidad Murcia. Miguélez, F. y Prieto, C. (dir.) (1999). Las relaciones de empleo en España. Madrid: Siglo XXI. Molinero, C. e Ysàs, P. (1998). Productores Disciplinados y minorías subversivas. Clase obrera y conflictividad laboral en la España Franquista. Madrid: Siglo XXI. Moreno Fernández, J. R. (2003). Materiales para la historia de las relaciones laborales. Madrid: Tecnos. Moulier-Boutang, Y. (2006). De la esclavitud al trabajo asalariado. Madrid: Akal. Munk, R. (2008). Globalización y trabajo: la nueva ¿Gran Transformación?. Barcelona: El viejo topo. Nash, M. (2004). Mujeres en el mundo. Historia, retos y movimientos. Madrid: Alianza Editorial. Navarro, V. (2009). La situación social en España. Madrid: Biblioteca Nueva Fundación F. Largo Caballero. Navarro, V., Tur, M. y Campa, M. (2009). ¿La situación de la clase trabajadora en España. Una comparación con los países de la UE-15 y EEUU?, El Viejo Topo, 253, pp. 121-133. Pérez Domínguez, C. A. (1994). ¿El sistema de relaciones laborales en España: una revisión de la historia reciente?, Anales de estudios económicos y empresariales, 9, pp. 273-292. Pérez Infante, J. I. (2010). La negociación colectiva y los salarios en España: características y propuestas de reforma. Documento inédito, Madrid, http://www.ugt.es/actualidad/2010/julio/LA_NC_Y_LOS_SALARIOS_EN_ESPANA.pdf Pérez Ledesma, M. y Cruz Martínez, R. (1997). Cultura y movilización en la España contemporánea. Madrid: Alianza Editorial. Pollard, S. (1991). La conquista pacífica. La industrialización de Europa, 1760-1970. Zaragoza: Prensas Universitarias de Zaragoza. Pons J. y Silvestre, J. (coords.) (2010). Los orígenes del estado de bienestar en España: los seguros de accidente, vejez, desempleo y enfermedad. Zaragoza: Prensas Universitarias de Zaragoza. Prados de la Escosura, L. (2003). El progreso económico de España (1850-2000). Madrid: Fundación BBVA. Prieto, Carlos (1994). Los trabajadores y sus condiciones de trabajo. Madrid: Ediciones HOAC. Recio, A. (1997). Trabajo, personas, mercados. Manual de economía laboral. Barcelona: Icaria-Fuhem. Reich, M. (2010). Labor in the era of globalization. New York: Cambridge University Press Rial García, S. (2009). O traballo das mulleres na Galicia rural do Antigo Réxime. Santiago de Compostela: Universidade de Santiago de Compostela. Ritter, G. A. (1991). El estado social, su origen y desarrollo en una comparación internacional. Madrid: Ministerio de Trabajo y Seguridad Social. Rodríguez Labandeira, J. (1991). El trabajo rural en España (1876-1936). Madrid: Ministerio de Agricultura, Alimentación y Medio Ambiente. Ruesga, S. M., Valdés Dal-Ré, F. y Zulfiaur, J. M. (coord.) (2005). Transformaciones laborales en España. A XXV años de la promulgación del Estatuto de los Trabajadores. Madrid: Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales. Sala Franco, T. (2005). ¿Las transformaciones del Estatuto de los Trabajadores a lo largo de veinticinco años de vigencia?. En Ruesga, S. M., Valdés Dal-Ré, F. y Zulfiaur, J.M. (coord.): Transformaciones laborales en España. A XXV años de la promulgación del Estatuto de los Trabajadores, pp. 259-270. Madrid: Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales. Salort i Vives, S. (2012). Revoluciones industriales, trabajo y Estado de bienestar. La gran ruptura mundial contemporánea, Madrid: Sílex. Sarasúa, C. y Molinero, C. (2009). ¿Trabajo y niveles de vida en el Franquismo. Un estado de la cuestión desde una perspectiva de género?. En Borderías, C. (eds.): La Historia de las mujeres: perspectivas actuales, pp. 309-354. Barcelona: Icaria. Sarasúa, C. (2005). ¿Trabajo y trabajadores en la España del siglo XIX?. Working Papers, 7 http://www.h-economica.uab.es/wps/2005_07.pdf Sarasúa, C. y Gálvez, L. (eds.) (2003). ¿Privilegios o eficiencia? Mujeres y hombres en los mercados de trabajo. Alicante: Universidad de Alicante. Segura Sánchez, J. (2004). ¿Las reformas del mercado de trabajo español?. En Fuentes Quintana, E. (dir.). Economía y economistas españoles. La economía como profesión, pp. 699-714. Barcelona: Galaxia-Gutenberg-Círculo de Lectores. Serrano Martínez, Á. y Malo de Molina, J.L. (1979). Salarios y Mercado de Trabajo en España. Madrid: H. Blume. Shubert, A. (1990). Historia Social de España (1800-1990). Madrid: Nerea. Silver, B. J. (2005). Fuerzas de trabajo: los movimientos obreros y la globalización desde 1870. Madrid: Akal. Soto Carmona, A. (1989). El trabajo industrial en la España contemporánea, 1874-1936. Barcelona: Anthropos. Tarrow, S. (2004). Poder en movimiento. Los movimientos sociales, la acción colectiva y la política. Madrid: Alianza Editorial. Tilly, CH. (2008). Los movimientos sociales, 1768-2008: desde sus orígenes. Crítica:

Barcelona. Toharia, L. (1983). *El mercado de trabajo: teorías y aplicaciones*. Madrid: Alianza Universidad. Toharia, L. (1983). "Introducción". En Toharia, L. (dir.). *El mercado de trabajo: Teorías y aplicaciones*, pp. 9-37. Madrid: Alianza. Toharia, L. (2003). "El mercado de trabajo en España, 1978-2003?", *Boletín Económico ICE*, 811, pp. 203-220. Toharia, L. (dir.) (1998). *El mercado de trabajo en España*. Madrid: Mc Graw-Hill. Torres López, J. y Montero Soler, A. (2005). "Trabajo, empleo y desempleo en la teoría económica: la nueva ortodoxia?", *Principios*, 3, pp. 5-34. http://www.fundacionsistema.com/media/pdf/ppios3_torres-montero.pdf Tortella, G. (2005). *Los orígenes del siglo XX. Un ensayo de historia social y económica contemporánea*. Madrid: Taurus. Van der Linden, M. (2008). *Workers of the world: essays toward a global labor history*. Leiden: Brill. Vilar Rodríguez, M. (2006). "La distribución funcional de la renta en España entre 1914 y 1959: Una propuesta de análisis?", *Investigaciones de Historia Económica*, 6, pp. 105-136. Vilar Rodríguez, M. (2009). *Los salarios del miedo. Mercado de trabajo y crecimiento económico en España durante el franquismo*. Santiago de Compostela: Fundación 10 marzo. Vilar Rodríguez, M. (2012). "De aquellas arenas estos lodos: el mercado de trabajo en España desde una perspectiva histórica?", *Revista Galega de Economía*, 21, pp. 1-32. Villares, R. (ed.) (2007). *O mundo do traballo en Galicia*. Santiago de Compostela: FEUGA. VV. AA. (2011). *El trabajo y la Memoria Obrera*. Guadalajara: Archivo Histórico Provincial de Guadalajara. VV. AA. (2012). *El mercado de trabajo en la obra de Luis Toharia*. Madrid: Ministerio de Empleo y Seguridad Social. Ysas, P. (2008). "El movimiento obrero durante el franquismo. De la resistencia a la movilización (1940-1975)?", *Cuadernos de Historia Contemporánea*, 30, pp. 165-184. Zamagni, V. (2002). *Historia económica de la Europa contemporánea de la revolución industrial a la integración europea*. Barcelona: Crítica.

Bibliografía complementaria	Na páxina web de moodle, colgaránse as lecturas obrigatorias correspondentes a cada tema, que se debaterán en clase como parte da materia de exame
------------------------------------	--

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Materias que continúan o temario

Observacións

O alumnado terá a obriga de consultar con regularidade a páxina de moodle da materia, pois será a vía que o/a docente utilizará para subir información sobre todos os aspectos relacionados coa materia. Ademais, o estudantado deberá subir unha foto actualizada ao perfil do moodle para a súa correcta identificación. A entrega dos traballos documentais que se realicen nesta materia serán solicitados en formato virtual e/ou soporte informático. A entrega realizarase a través de Moodle en formato dixital, sen necesidade de imprimilos. Esta materia esta deseñada tamén para que os estudantes poidan mellorar a súa preparación de cara á elaboración e presentación do traballo de fin de grao. Nesta materia, débese ter en conta a importancia dos principios éticos relacionados cos valores de sostibilidade e nos comportamentos persoais e profesionais. Traballarase para identificar e modificar prexuízos e actitudes sexistas; de igual xeito, influirase na contorna para modificalos e fomentar valores de respecto e igualdade. Facilitarase a plena integración do alumnado que, por razóns físicas, sensoriais, psíquicas ou socioculturais, experimenten dificultades a un acceso axeitado, igualitario e proveitoso á vida universitaria.

(*A Guía docente é o documento onde se visualiza a proposta académica da UDC. Este documento é público e non se pode modificar, salvo casos excepcionais baixo a revisión do órgano competente dacordo coa normativa vixente que establece o proceso de elaboración de guías